

Planprogram

Kommuneplanen Samfunnsdelen

2017 – 2029

Rådmannen sitt framlegg
1. gongs handsaming

ADRESSE:
Rådhuset
6868 GAUPNE

TELEFON:
Sentralbord:
57 68 55 00

TELEFAX
57 68 55 01

E-POST ADRESSE:
postmottak@luster.kommune.no

ORGANISASJONSNR.
964 968 241
Bankgiro:
3785.07.00142

1. BAKGRUNN FOR PLANARBEIDET

Kommuneplan skal vera Luster kommune sitt overordna styringsdokument for korleis ein ynskjer samfunnsutviklinga i kommunen skal vera, og ein reiskap for korleis ein skal møta nye og endra utfordringar i eit langsiktig perspektiv. Samla kommuneplan skal reviderast i kvar valperiode.

Det er utarbeidd framlegg til planstrategi for Luster kommune. Her vert det lagt opp til at kommunen skal ha ein kommuneplan som består av ein samfunnsdel og ein arealdel. I tillegg skal kommunen også ha tematiske kommunedelplanar som gjer nærmere greie for viktige oppgåver kommunen skal løysa.

Luster kommune har kommuneplan vedteken slik:

Samfunnssdelen 2013 – 2024	20.06.2013	K-sak 48/13	
Arealdelen 2015 – 2026	05.03.2015	K-sak 13/15	Plan-ID 1426-2014001

1.1 Planprogram

Plan- og bygningslova har eit lovbestemt krav (§4-1) til at det vert utarbeidd eit planprogram ved revisjon av kommuneplanen. Planprogrammet skal minst gjera greie for:

- føremålet med planarbeidet
- planprosessen – deltakrar, fristar
- opplegg for medverknad
- skildring av evt alternativ som vert vurdert
- behov for utgreiingar – spesielt i høve til forskrift om konsekvensutgreiingar

Føremålet med kommuneplanen er å trekka opp dei langsiktige utviklingslinjene og gjera prioriteringar av oppgåver som skal løysast. Planprogrammet skal leggja til rette for ein god planprosess, og skapa best mogelege rammer for arbeidet.

I kommunal planstrategi, handsama i kommunestyret i K-sak 16/16 er det framlegg om revisjon av kommuneplanen – både samfunnssdelen og arealdelen. I tillegg er det framlegg om kva kommunedelplanar som skal reviderast/utarbeidast i planperioden

Planprogrammet skal leggjast ut til offentleg ettersyn i 6 veker og deretter fastsetjast av kommunestyret.

1.2 Samfunnssdelen

- skal vera eit verktøy for overordna strategisk styring av kommunen og utviklinga av kommunenesamfunnet
- skal synleggjera utfordringar, mål og strategiar for kommunen som organisasjon, og skal gje overordna mål for sektorane

Viktige føringar for Samfunnssdelen

- Planen skal gje innbyggjarane informasjon og realistiske forventningar om prioriterte oppgåver i kommunen og leggja til rette for medverknad.
- Den ferdig reviderte kommuneplanen skal etter vedtak i kommunestyret vera førande for komande prioriteringar og politiske avgjersler. Handlingsdel er viktig for å få til dette.
- Planen må vera i samsvar med økonomiplan og kommunal planstrategi.

- Planen skal ikkje vera detaljerande, men gje rammer for kommunen sitt arbeid innafor dei prioriterte tema. Dette vil gje betre føringar for ressursbruken.
- Samfunnssdelen skal vera førande for kommuneplanen sin arealdel, og gje føringar på utviklings-retninga for arealbruken.

1.3 Arealdelen

Føremålet med revisjon av arealdelen til kommuneplanen er å sikre ein langsigtig og berekraftig arealbruk som legg til rette for ønskt vekst og utvikling i Luster kommune. Arealdelen skal vere eit effektivt styringsverktøy for politikarar og administrasjon. Det skal vera ein arealdel for heile kommunen. Det er viktig og sikra god samanheng mellom kommuneplanen sin samfunnssdel og arealdel. Sosiale, økonomiske, kulturelle og teknologiske utviklingstrekk i samfunnet er med på å bestemma arealbruken. Endringar i folketalsutviklinga, næringsstruktur og sysselsetjingsutvikling vil ha innverknad på lokaliseringa av byggeområde. Arbeidet med arealdelen startar opp når samfunnssdelen er ferdig.

Eige planprogram for arealdelen vert utarbeidd haust/vinter 2017/18.

2. OVERORDNA UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

Luster står overfor mange muligheter og utfordringar i høve til å stå fram som ein attraktiv kommune for innbyggjarane, besøkjande og næringslivet. Kommunen sine sentrale roller er:

- Kommunen som tenesteytar og velferdsprodusent
- Kommunen som tilretteleggjar og samfunnsutviklar
- Kommunen som forvaltar av fellesskapet sine verdiar

I kommuneplanen vert det sett opp felles målsetjingar for kommunen og det vert utforma klare strategiar for korleis desse ein skal nå desse måla.

Folketalsutvikling

Frå 2008 har det vore ein folketaalsauke i Luster kommune frå 4870 i 2008 til 5151 1.1.2017. Dette er om lag det same folketalet som kommunen hadde i 1970. Folketalsveksten dei siste åra kjem mellom anna av auka tilflytting frå utlandet med vekt på Aust-Europa og flyktningar. Dette er ei utvikling vi ser i heile landet. Luster kommune er likevel mellom dei kommunane i regionen med lågast tal innbyggjarar med utanlandsbakgrunn. Det vil vere ei viktig oppgåve for kommunen også framover å arbeide for god språkopplæring og integrering i arbeidslivet for innvandrarar. Luster kommune har også hatt ei positiv tilflytting i aldersgruppa 0-15 år. I praksis betyr det tilflytting av barnefamiliar. SSB sine framskrivingar av folketal, syner vekst for Luster kommune i perioden 2014 – 2030 på 5 prosent.

Luster kommune legg vekt på gode tilbod i alle delar av kommunen. Likevel er det ei utviklinga der folketalet aukar i Gaupne og på Hafslo, men med stagnasjon eller nedgang i dei andre krinsane. Gaupne og Hafslo har også største delen av den yngre befolkninga. Ei ny ”eldrebølgje” i Luster vil fyrst slå inn i 2025-2030.

Offentleg økonomi

Arbeidet med budsjettet for 2017 og økonomiplanen for 2017 – 2020, har synt at kommunen har store utfordringar i høve til driftsutgifter dei nærmaste åra. For 2017 vert

utfordringane i hovudsak løyst ved avdragsutsetjing på lån, bruk av fond og generell innstramming på drift. Frå 2018 må ein ta større grep for å få driftsutgiftene ned og ev auka inntekter ved utviding av eigedomsskatteordninga. Som grunnlag for krevjande politiske vedtak vert det sett i gang utgreingar av organisasjonen for å synleggjer ulike alternativ for endringar som skal sikre eit godt tenestenivå samstundes som inntekter og utgifter skal balansere over tid.

For at kommunen ikkje skal binde opp for mykje av sine framtidige driftsutgifter til avdrag og renter, er det viktig at den langsiktige lånegjelda vert stabilisert. Det er i økonomiplanen lagt opp til at nye låneopptak er noko lågare enn dei har vore dei seinare åra, slik at den langsiktige gjelda vert stabilisert.

Næring og sysselsetjing

Landbruket har tradisjonelt vore viktigaste næringsvegen i Luster. Nedgangen i tal årsverk i landbruksnæringa som ein ser i heile landet, finn ein også i Luster. Avskalinga er størst innanfor mjølkeproduksjon. På mange bruk står ein overfor eit generasjonsskifte. Av røynsle veit ein at det er i denne fasen dei fleste brukta vert avvikla som sjølvstendige einingar. Korleis dette samla vil slå ut i næringa er uvisst. Nedgang i landbruket påverkar også i stor grad folketalsutviklinga i grendene.

I tillegg til utfordringa med å gjera gardsbruken attraktive nok som bu- og arbeidsplass til at unge vil ta over og driva vidare, ligg det framover ei stor utfordring i å tilpassa landbruket til nye og strengare miljø- og utsleppskrav og tilpassa seg framtida sine klima-utfordringar.

Det er ei positiv utvikling i fleire av industriverksemndene i kommunen, og det vert arbeidd med planar for ytterlegare utvikling. Dei to største industriverksemndene i kommunen har no internasjonalt eigarskap. Innanfor vasskraft er det tre større utbyggingar som er til konsesjonshandsaming. I tillegg er det ei rekke småkraftutbyggingar som har fått konsesjon og er i startgropa for utbygging. Kraftutbygging vil dei kommande 5 åra vere ein aktivitet der bygg og anleggssektoren vil kunne vinne oppdrag.

Reiselivet har synt stor investeringsinteresse dei siste åra. Den internasjonale interessa for reiselivs-produkta i Fjord-Noreg og dermed Luster er aukande. Luster har mange veldrivne reiselivs-verksemder med god aktivitet og sesongutviding.

Bygg og anlegg er framleis ei stor næring i Luster, fleire av selskapa har kompetanse til å stå ansvarleg for store prosjekt og har marknad i heile Sogne-området. Privat tenesteyting inkludert handelsnæringa held posisjonen sin, men det er krevjande å drive varehandel utanom dei større etablerte handelsentra i regionen.

Luster har mange innbyggjarar som arbeider i nabokommunane der det mange offentlege kompetansearbeidsplassar. Mange av dei store offentlege arbeidsplassane i Sogn er no inne i større strukturendringar. Utviklinga av ved store offentlege arbeidsplassane i Sogn spesielt, og den regionale arbeidsmarknaden generelt er viktig for Luster.

Kommunereforma vil i første omgang påverka det interkommunale samarbeidet medan det er høgst ukjart korleis dette reformarbeidet vil utvikla seg vidare.

3. BEHOV FOR UTGREIINGAR

I utgangspunktet skal det ikkje gjerast eigne utgreiingar i dette planarbeidet, men med bakgrunn i kommuneøkonomien og arbeid som er sett i gang med ein kommuneanalyse og skulebruksanalyse må desse trekkjast inn og vektleggjast i KPS.

Samfunnssdelen vil gje føringar for arealdelen og i denne prosessen vil det også verta klarlagt behov for utgreiingar i samband med arealdelen.

4. TEMA I SAMFUNNSDELEN

Kommunestyret summerte i 2016 opp kommuneplanarbeidet i førre periode gjennom ei kommuneplanmelding. Gjeldande kommuneplan vart evaluert og dåverande kommunestyre sitt råd til det noverande kommunestyre var at samfunnssdelen vert revidert innafor rammene av strukturen som er i «KPS 2013 – 2024». Oppbygging og tema i gjeldande plan skal vidareførast i revidert plan. I tillegg vert nye viktige oppgåver med utgangspunkt i overordna føringar trekt inn. Dette inneber at samfunnssdelen skal ha denne oppbygginga:

- I Visjon og verdigrunnlag
- II Grunnleggjande verdiar og strategiar
- III Fokusområde

Hovudfokusområda:

Luster – ein god stad å bu – «gode tenester og tilbod for innbyggjarar og tilflyttarar»	
Utviklingstrekk	Folketalet har gradvis auka sia 2008. Luster har eit godt og breitt tilbod til innbyggjarane i alle delar av kommunen innan viktige oppgåver som oppvekst, omsorg, kultur og fritid. Det offentlege og kommunesektoren har gradvis fått fleire oppgåver innan omsorg av born og eldre. Luster kommune skal vektlegga arbeidet med å utvikla og leggja til rette for ein effektiv tenesteproduksjon innafor dei viktigaste velferdssoppgåvene slik at Luster framleis vert ein attraktiv kommune å bu i. Endringar i landbruket fører til endra busettingsstruktur og utviklinga i verdssamfunnet fører til auka migrasjon og nye innbyggjarar med ein annan kulturbakgrunn. Dette viser at både lokale og internasjonale forhold påverkar butilhøva i kommunen.
Utfordringar	Oppretthalda folketalet som grunnlag for gode tenester og tilbod til innbyggjarane. Mange av tenestetilboda må jamleg tilpassast endringane i befolkningsstrukturen i kommunen og utviklinga elles i samfunnet.
Strategiar:	Me skal : <ul style="list-style-type: none">→ leggja til rette for ei god bustadutvikling→ leggja til rette for at folk trivest med å bu i Luster→ leggja til rette for gode kommunale tilbod/tenester for innbyggjarane→ ha fokus på miljøstrategiar som grunnlag for å skapa eit godt framtidssamfunn i Luster
Planbehov	Samfunnssdelen har stort fokus på kvalitetar ved å bu i Luster. I tillegg har dei fleste kommunedelplanane tema som også fokuserer på viktige bukvalitetar. Det er viktig at desse vert revidert. Samfunnssdelen må i tillegg vektlegga miljøutfordringar som er knytt til klimaendringar, overforbruk av naturressursar og tap av biologisk mangfold. Område som samfunnsutvikling, teknologiutvikling og forbrukarmönster grip inn i kvarandre og må løysast i samanheng. Lokalt har både kommunen som organisasjon og lokalsamfunn ansvar for å gripa fatt i desse utfordringane for å skapa eit godt framtidssamfunn i Luster. Det er ikkje behov for nye kommunedelplanar innan dette temaet.

Luster – ein god stad for bedrifter

Utviklingstrekk	Nedgangen i landbruket er generell påverkar i stor grad folketalsutviklinga i grendene. Det er likevel verdt å merka seg at det store fråfallet i tal aktive bruk første åra etter tusenårsskiftet, har flata ut dei
-----------------	--

	<p>siste åra. Utviklinga er svakast innanfor mjølkeproduksjon, der både tal brukarar og tal dyr har gått mykje ned. Sauehaldet er på veg oppatt, både tal brukarar og tal dyr. Bær-arealet i kommunen har vore noko lunde stabilt siste åra, men arealet er samla på færre dyrkarar enn tidlegare. Omlegging av bringebærproduksjon til konsumbær har ført til at verdiskapinga har auka.</p> <p>Det er ei positiv utvikling i fleire av industriverksemndene i kommunen med relativt betydeleg satsing på større utviklingsprosjekt. Innafor vasskraft er det mange, både større og mindre utbyggingar som er under arbeid og til konsesjonshandsaming. Reiselivet har synt stor investeringsinteresse dei siste åra, marknaden er veksande og aktiviteten i næringa er god. Bygg og anlegg er framleis ei stor næring i Luster, fleire av selskapa har kompetanse til å stå ansvarleg for store prosjekt og har marknad i heile sogneområdet. Privat tenesteyting inkludert handelsnæringa held posisjonen sin, men har utfordringar.</p> <p>Den regionale arbeidsmarknaden med m.a. mange offentlege kompetansearbeidsplassar i nabokommunane, er viktig for Luster.</p>
Utfordringar	<p>Luster sine utfordringar innafor "nærings og sysselsetting" dei kommande åra vil vere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • få ein ny ung generasjon inn i landbruket • motivera for større driftseiningar innan husdyrnæringa • auke innteninga/utvikle sesongane i reiselivet • skape vidareutvikling innan industriverksemndene i kommunen • utvikle Luster som ein attraktiv plass å busetje seg, ha tomtar tilgjengeleg, få tome gradsbruk ut på sal og auke talet på bustader som kan leigast
Strategiar:	<p>me skal :</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilby gode rammevilkår for etablering og vidareutvikling av verksemder og vidareutvikling av verksemder for både næringsområde og finansiering • vera aktive for vidareutvikling av landbruket • leggja til rette for ein infrastruktur som gjev gode vilkår for verksemder og for busetnad i kommunen
Planbehov	<p>Det er ikkje gjeldande kommunedelplanar innan næringsutvikling. Utfordringar knytt til næringane vert teke opp som tema i samfunnsdelen. Næringsutvikling vert og handsama i årsbudsjett, økonomiplanen. Dokumentet «<i>Grunnlaget for handsaming av næringssaker i Luster kommune</i>» vert årleg handsama i kommunestyret . På det kommunaltekniske området er det fleire kommunedelplanar som bør vidareførast gjennom revisjon.</p>

Luster – ein god stad å besøkja	
Utviklingstrekk	<ul style="list-style-type: none"> • Det er god breidde i tilbod og opplevelingar. Luster har mange spesielle verksemder innafor både overnatting og servering. Fleire verksemder med lang og interessant historie og høg kvalitet på service og mat og drikke. ▫ Luster har både campinganlegg, hytteanlegg, gjestehus og hotell. Tilbod som høver dei fleste ▫ Luster har sterke kulturhistoriske opplevingsprodukt og eit mangfold av tilbod om aktivitet i naturen. • Både kulturen og naturen i Luster er i internasjonal toppklasse.
Utfordringar	<ul style="list-style-type: none"> ▫ auka lønnsemd særlig i lågsesongen, dvs i arbeidet med å utvide sesongane ▫ infrastruktur – vanskeleg å nå produkta våre utan eigen bil ▫ Rekruttere nøkkelarbeidskraft som td kokkar i sesongverksemndene ▫ leggja til rette for auka satsing på aktivitet- og opplevingssturisme innan natur og kultur ▫ auka kunnskap om digital marknadsføring og sal hjå verksemndene
Strategiar:	<p>me skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leggja til rette for at det vert god kvalitet på besøksnæringa i Luster • leggja opp til å auka kompetansen hjå verksemndene innafor kritiske område • delta i finansiering av utviklingsprosjekt innafor reiselivet • vera attraktiv å besøkja for folk i regionen
Planbehov	<p>Det er ikkje eigne kommunedelplanar knytt til besøksnæringane. Idrett og friluftsplan tek opp tema som er relevante og viktige for næringa. Utfordringar knytt til dette området vert elles teke opp som tema i samfunnsdelen</p>

I planstrategien er det i tillegg fastsett kva som skal vektleggjast som gjennomgåande tema i alle kommunale planar – også samfunnsdelen. Dette er:

- Folkehelse
- Busetjing og intergrering med vekt på norsk språk og kunnskap om det norske samfunnet, utdanning og arbeid, integrering (kultur og fysisk aktivitet), bustadplanlegging
- Bærekraftig utvikling og grønt skifte med vekt på naturmangfold, klima, ureining og energi
- Risiko og sårbarheit (ROS)

4.1 Arealdelen

Det er verd å merka seg at strategiane for samfunnsdelen skal også leggjast til grunn for arealdelen.

Arealdelen	
Utviklingstrekk	Gjeldande arealDEL vart vedteken i mars 2015. Det vart gjennomført grundige prosessar med bygdemøte, innspel og to utleggingsrundar. Administrativt vart det lagt ned eit stort arbeid i form av digitalisering og forma på plandokumenta. Gjeldande arealDEL skal vera førande for den reviderte.
Utfordringar	For Luster kommune er det viktig til ei kvar tid å ha nok tomter til å dekka etterspurnad til både bustader og næringsbygg i alle bygder. I løpet av 2016 vert det god auke i tilgang på byggeklare tomter. I kommunenesenteret Gaupne er aktuelle utbyggingsområde dyrka mark. Det må difor planleggast for ei høg utnytting av areal. I arealdelen bør det avsetjast tilstrekkeleg areal til bustader som dekker behovet i 12 år framover, og det må vera ei klar linje vidare til regulering og opparbeidning for kommunale felt for at det heile tida skal vera tilbod om byggeklare tomter. Ny kunnskap om skredfarlege område skal leggjast til grunn for å vurdera behovet for revisjon av gjeldande reguleringsplanar.
Strategiar	Strategiane for samfunnsdelen vert også lagt til grunn for arealdelen.
Planbehov	Arealdelen skal vera førande for arealplanlegginga i Luster kommune og skal reviderast i si heilheit. Viktige fokusområde i komande arealDEL vert: <ul style="list-style-type: none"> - Bustadareal - Næringsareal - Risiko og Sårbarheit (ROS) - Vurdera kva reguleringsplanar som bør reviderast med bakgrunn i ny kunnskap om skredfarlege område

5. NASJONALE OG REGIONALE PLANFØRESETNADER

Nasjonale og regionale planar og retningsliner/politikkdokument skal leggjast til grunn for planarbeidet i kommunane. Sentrale dokument er:

- Plan- og Bygningslova av 2008
- Naturmangfaldslova av 2009
- Folkehelselova av 2011
- Statlege planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsona langs sjøen. 25.3.2011
- Rikspolitiske retningsliner for samordna areal- og transportplanlegging. (T-5/93)
- Rikspolitiske retningsliner for å styrke barns og unges interesser i planlegginga. (T-5/95)

5.1 Nasjonale forventingar til kommunal planlegging jfr PLBL §6

Det skal kvart fjerde år utarbeidast eit forventingsdokument med nasjonale forventingar til både kommunal og regional planlegging. Dokumentet er ein del av det formelle

plansystemet. Det vert forventa at kommunane fylgjer opp den politikken som vert formidla gjennom forventingane som har følgjande hovudtrekk frå 2015:

1. gode og effektive planprosessar
2. planlegging for bærekraftig areal- og samfunnsutvikling generelt
3. planlegging for attraktive og klimavennlige by- og tettstادområde spesielt

5.2 Regionale føringer

Sogn og Fjordane fylkeskommune som regional planstyresmakt har ei rekke overordna planar som er vedtekne eller under utarbeiding som gjev føringer for kommunen sitt planarbeid. Regional planstrategi for Sogn og Fjordane Fylkeskommune vart vedteke i av fylkestinget i sak 23/16 i møte 14.06.2016.

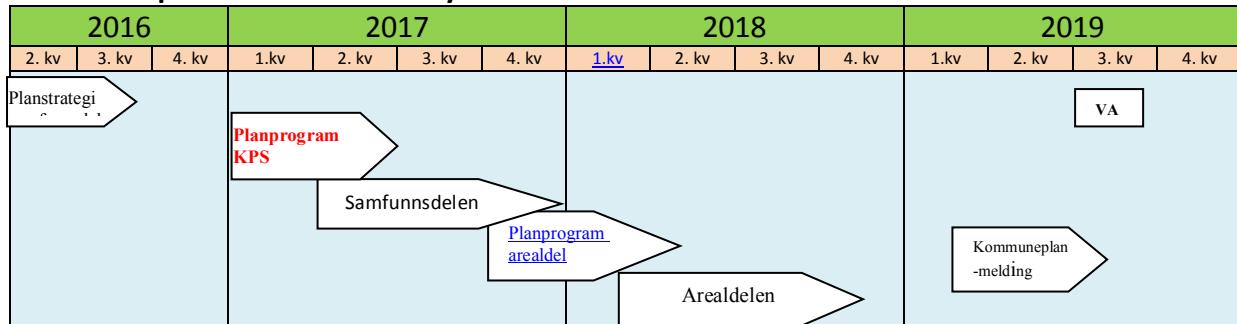
6. PLANPROSESSEN

Målet er at Luster kommune skal få etablert ein «4-års-syklus» for kommuneplanarbeidet som omfattar desse delane

- Planstrategi
- Samfunnsdelen med planprogram
- Arealdelen med planprogram
- Kommuneplanmelding

Dette skal igjen koplast nær opp til kommunen sit «årshjul» som omfattar årsmelding, handlingsdel med budsjett, økonomiplan, planprogram og tenestplan og handlingsprogram.

Kommuneplanarbeidet – 4-års syklus:

* her er me no

Med bakgrunn i den nye Plan- og bygningslova der planstrategi er teke inn som ein del av planprosessen og krav om planprogram kom inn etter oppstart av gjeldande kommuneplan, vert det ved neste revisjon lagt vekt på samkøyring av planstrategi og planprogram for Samfunnsdelen.

7. MEDVERKNAD – FRAMDRIFT

Luster kommune som planmynde skal (jfr PLBL §5-1) syrgja for ein open planprosess.

Ansvar for kommuneplanarbeidet er lagt til kommunestyret (jfr PLBP 9-1), medan formannskapet er kommuneplannemnd og leiar planarbeidet. Rådmannen har det administrative ansvaret for planarbeidet (PLBL §9-2). Kommunen legg opp til ein slik prosess i arbeidet:

	Fasar i planarbeidet	Samarbeid og medverknad	Ansvarleg	Fristar / Framdrift

Planprogram	Vedtak utlegging av planprogram og oppstart av planarbeid		Kommuneplannemnd	15. Mars 2017
	Kunngjering – oppstart av arbeid med planprogram og KPS	X	Rådmann	18. Mars 2017
	Planforum – samråd med offentlege sektormyndigheter, nabokommunar og regionråd	X	Rådmann	April 2017
	Høyring – Planprogram – og innspel til samfunnssdelen	X		Mars - april 2017
	Handsaming av innkomne merknader. Utarbeiding av framlegg til endeleg planprogram		Rådmann	26. Mai 2017 veke 18 - 20
	Vedtak av planprogram		Kommunestyret	Juni 2017 Fsk 07.06. og kst 14.06.
samfunnssdel	Utarbeida framlegg til kommuneplan		Rådmann	Juni – august 2017
	1. g. handsaming og utlegging til off ettersyn – 6 veker 30.08. – 13.10.		Kommuneplannemnd	30.08. – august – til
	Ope møte	X	Rådmann / kommuneplannemnd	September veke 36/37
	Samråd med offentlege sektormyndigheter	X	Rådmann	Veke 37
	Handsaming av merknader, utarbeiding av endeleg planframlegg		Rådmann	Oktober - november 2017 (veke 47 ferdig)
	2. g. handsaming av planframlegget		Kommuneplannemnd	06. Desember 2017
	Vedtak samfunnssdelen		Kommunestyret	14. Desember 2017

Føresetnad for denne framdrifta er m.a. at endringane etter 1.g. offentleg ettersyn ikkje er så omfattande at det medfører krav om ny utlegging. I så fall kan det føra til ytterlegare forlenging av planarbeidet.

8. HANDLINGSDDEL

Kommuneplanen skal ha ein handlingsdel (PLBL §11-2) som viser korleis planen skal fylgjast opp dei fire komande åra, og reviderast årleg. Handlingsdelen vert kopla til økonomiplanen og planleggingsprogrammet og skal gje føringer for kommunen sine prioriteringar av ressursar, planleggings- og samarbeidsoppgåver og konkretiserer tiltaka innafor kommunen sine økonomiske rammer.

For å få ein betre og meir målbar samanheng mellom kommuneplan og kommuneplanmelding, budsjett og rekneskap bør kommuneplanen sin handlingsdel få ei form som gjer det lettare å sjå denne samanhengen. Eit slikt system kan også gje det lettare å få fram års, eller kvartalsrapportar. Dette kan gje både politikarar og administrasjon eit godt styringsverktøy.

Handlingsdelen kan få ei utforming som vert om lag slik som under, der det er teke med døme for Luster – ein god stad å bu:

Døme - handlingsdel:

Bumiljø Hovudmål	Delmål – slik vil me ha det	Tiltak – slik gjer me det	Ansv ar	Samarbeid med
Bulyst i heile kommunen	I. Gode møteplassar i alle deler av kommunen	1. Etablera gjennomgangsbustader i alle bygdelag	LK	Private aktørar

basert på miljø og berekraftige lokalsamfunn	II. Varierte butilbod i sentrumsområda	2. Utarbeida ein strategi for anlegg og vedlikehald av alle offentlege park/grøntområde. Stimulera fellesorgan som bygde- og grendelag til å utvikla aktuelle uteområde, og premiera lokale initiativ til opprydding og opprusting av sine nærmiljø	LK	Bygdelaga
--	--	---	----	-----------